

ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE –
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER, BABIC IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE
Ob železnici 30 A, 1000 Ljubljana
Tel: 01 544 54 80, tajnistvo@zbornica-zveza.si

Vlada Republike Slovenije
Gregorčičeva 20-25
1000 Ljubljana

Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede
Žitna ulica 15
2000 Maribor

Univerza v Ljubljani, Zdravstvena fakulteta
Zdravstvena pot 5
1000 Ljubljana

Univerza na Primorskem, Fakulteta za vede o zdravju
Polje 42
6310 Izola

Fakulteta za zdravstvo Angele Boškin
Spodnji Plavž 3
4270 Jesenice

Fakulteta za zdravstvene vede Novo mesto
Na Loko 2, p.p. 158
8000 Novo mesto

Št.: 941-3/18-36
Datum: 10. 8. 2018

**Zadeva: Pobuda Zbornice – Zveze za povečanje vpisnih mest v študijske programe prve stopnje
Zdravstvena nega**

Spoštovani,

na Zbornici zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zvezi strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Zbornica – Zveza) z zaskrbljenostjo spremljamo problematiko **pomanjkanja medicinskih sester** in drugih izvajalcev zdravstvene nege v zdravstvenih ustanovah in socialnovarstvenih zavodih.

Zgolj v bolnišnicah bi morali za zagotavljanje minimalnih standardov kakovosti in varnosti zdravstvene obravnave v tem trenutku na novo zaposliti najmanj **1.466 diplomiranih medicinskih sester** in 643 tehnikov zdravstvene nege.

Iz obeh univerzitetnih kliničnih centrov, splošnih bolnišnic in domov za starejše poročajo, da na objavljene razpise za zaposlitev medicinskih sester ni prijavljenih kandidatov, mnoge medicinske sestre odhajajo v tujino oziroma zapuščajo svoj poklic in se zaposlujejo v drugih panogah, kjer so boljše delovne razmere oziroma plačilo. Na oddelku intenzivne interne medicine Interne klinike UKC Ljubljana

so zaradi pomanjkanja medicinskih sester zaprli oddelek. V mnogih ustanovah so razmere kritične in vedno težje obvladljive.

Na posamezne visokošolske zavode in na Vlado R Slovenije, ki podaja soglasje k vsebini razpisov javnih in koncesioniranih visokošolskih zavodov, zato naslavljamo pobudo za **povečanje števila prostih vpisnih mest v študijske programe prve stopnje ZDRAVSTVENA NEGA** z namenom upoštevanja potreb kliničnih okolij, sistemov institucionalnega varstva in sistema dolgotrajne oskrbe po zaposlovanju medicinskih sester.

1. Podatki o pomanjkanju medicinskih sester v bolnišnicah

Dokazljivi in primerljivi podatki o pomanjkanju medicinskih sester temeljijo na metodi Slovenska kategorizacija zahtevnosti bolnišnične zdravstvene nege (v nadaljnjem besedilu: SKZBZN), ki se izvaja od leta 1997 – najprej v okviru raziskovalnega projekta, od decembra 2004 pa v okviru RSKZBN kot najvišjega svetovalnega organa na področju zdravstvene nege pri Ministrstvu za zdravje.

Slovenska kategorizacija zahtevnosti bolnišnične zdravstvene nege je zanesljivo orodje, ki ima primerjave tudi v mednarodnem okolju. Na enoten način za vse izvajalce določa protokol izvajanja, nadzora in zbiranja ter analize podatkov kategorizacije, ki temelji na potrebah pacientov.

Tabela št. 1:

Prikaz gibanja kadra glede na SKZBZN v letih 2014 - 2016

leto	Dipl. m. s.		TZN		Skupno število	
	število	delež	število	delež	število	delež
2014	1451	39,8 %	516	11,3 %	1967	23,9 %
2015	1521	42,1 %	501	11,1 %	2022	24,9 %
2016	1466	39,9 %	643	13,8 %	2109	25,4 %

Pomanjkanje izvajalcev zdravstvene nege v letu 2016 v zdravstvenih zavodih, ki izvajajo SKZBZN, je **25,4 %**, kar predstavlja skupno **2.109 izvajalcev zdravstvene nege**, **1.466 diplomiranih medicinskih sester** in 643 tehnikov zdravstvene nege.

V navedenih podatkih ni všteto pomanjkanje medicinskih sester v domovih za starejše in v drugih socialno varstvenih zavodih oziroma v zdravstvenih zavodih, ki ne izvajajo SKZBZN.

2. Razlogi, ki narekujejo povečanje števila vpisnih mest v študijske programe prve stopnje Zdravstvena nega

V nadaljevanju navajamo podatke o nekaterih skrb vzbujajočih demografskih in drugih trendih, zaradi katerih mora država aktivno pristopiti k zagotavljanju ustreznega števila medicinskih sester, v nasprotnem primeru bomo soočeni z zapiranjem oddelkov v zdravstvenih ustanovah in domovih za starejše ter s kolapsom zdravstvenega sistema in sistemov socialne varnosti.

a) Spremenjene zdravstvene potrebe prebivalstva

Pomanjkanje medicinskih sester vpliva na kakovost zdravstvenih storitev in na varnost pacientov ter posledično na slabše izide zdravstvene obravnave. Povečanje potreb po dodatnem kadru v zdravstveni

negi, ki se na podlagi primerljivih mednarodnih raziskav izkazuje v razvitejših državah in v Sloveniji, izhaja iz **spremenjenih zdravstvenih potreb prebivalstva**, vedno starejših ter bolj bolnih pacientov, povečane zahtevnosti bolnišnične zdravstvene nege, uvajanja bolj zahtevnih in kompleksnih pristopov v zdravljenju ter vedno krajših hospitalizacijah ter ležalnih dob.

V Sloveniji je bilo leta 2010 že okoli 17,5 odstotka prebivalcev starejših od 65 let, leta 2050 pa bo ta delež 30 odstotkov prebivalcev. Tveganje za razvoj kroničnih bolezenskih stanj, akutnih bolezenskih zapletov in multimorbidnosti se s staranjem veča, stopnja hospitalizacij po 65. letu pa pomembno naraste. Pri osnovnih dnevniških aktivnostih, kot sta npr. oblačenje in hranjenje, bi v Sloveniji po oceni pomoč potrebovalo 20 odstotkov starejših od 70 let in 28 odstotkov starejših od 85 let.

Naraščajoči delež starih ljudi bo zato v prihodnje predstavljal izziv tako za sistem zdravstvenega kot socialnega varstva (Rezolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025 »Skupaj za družbo zdravja«, Uradni list RS, št. 25/16).

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bila v letu 2013 kar v **87 % razlog** za sprejem v dom za starejše **bolezen**.

Nadgradnja sistema zdravstvenega varstva na področju promocije zdravja in zdravstvene vzgoje, paliativne dejavnosti, duševnega zdravja, obravnave demence, geriatrične oskrbe ter uvedba sistemov dolgotrajne oskrbe, ki v tem trenutku še ne predstavlja celovitega sistema, bo potrebe po zaposlovanju medicinskih sester in drugih izvajalcev zdravstvene nege v prihodnjih letih še povečala.

b) Upokojevanje najštevilčnejše generacije medicinskih sester

Iz Registra izvajalcev zdravstvene ali babiške nege, ki ga Zbornica – Zveza vodi na podlagi podeljenega javnega pooblastila, je razvidno, da od skupnega števila več kot 22.000 medicinskih sester **najštevilčnejši delež** medicinskih sester predstavljajo medicinske sestre v starostni skupini **54 - 55 let** (1.477 medicinskih sester) ter v starostni kategoriji **56 - 57 let** (1.388 medicinskih sester).

Iz podatkov v registru je še razvidno, da je več kot 8.200 medicinskih sester starejših od 50 let.

V prihodnjih letih bo tako prišlo do **upokojitve** najbolj številne in najbolj izkušene generacije medicinskih sester, ki je **ne bo mogoče nadomestiti**, saj na trgu ne bo na voljo ustreznega števila medicinskih sester.

c) Odliv slovenskih medicinskih sester v tujino in druge poklice

V zadnjih dveh letih smo priča naraščajočemu odlivu medicinskih sester v tujino. V obdobju od 19. 1. 2016 do vključno 24. 5. 2018 je bilo izdanih **433 potrdil o dobrem imenu**, ki jih medicinske sestre potrebujejo za delo v tujino. Od tega jih je bilo 95 % izdanih za ureditev nostrifikacije dokumentacije v Avstriji.

Številni delodajalci poročajo, da **medicinske sestre zapuščajo svoj poklic** ter se zaradi lažjih pogojev dela in boljšega plačila zaposlujejo v drugih panogah. Čeprav o natančnih številkah ni mogoče govoriti, je omenjeni trend mogoče zaslediti tudi v drugih državah EU, kjer relativno velik delež medicinskih sester zaradi izgorelosti in slabih delovnih pogojev **išče zaposlitev zunaj dejavnost zdravstvene nege**, čeprav so medicinske sestre s samo izbiro poklica zadovoljne (Raziskava RN4CAST, Nurse Forecasting in Europe).

Slovenija bo morala s sistemskimi ukrepi začeti iskati rešitve za ustrezno število medicinskih sester s šolanjem na visokošolskih zavodih in **posledično samozadostnost**, saj zaradi slabih delovnih pogojev in nizkih plač, Slovenija **ni več država**, v kateri bi se **zaposlovale medicinske sestre iz držav nekdanje Jugoslavije**, zahteven preizkus znanja slovenskega jezika na ravni učinkovitosti (C 1) sicer zagotavlja varno sporazumevanje s pacienti, onemogoča pa zaposlitev tistih medicinskih sester, ki bi se želele zaposliti v Sloveniji.

d) Podatki o registrirani brezposelnosti

Iz pridobljenih podatkov Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje o registriranih brezposelnih diplomiranih medicinskih sestrah je razvidno, da se v uradnih evidencah vodi zgolj **56 diplomiranih medicinskih sester/diplomiranih zdravstvenikov**.

Tabela 2:

Registrirane brezposelne osebe po nazivu izobrazbe, Slovenija, julij 2018

16202 visokošolska strokovna (prejšnja)	
diplomirani zdravstvenik	20
diplomirani zdravstvenik (VS)	1
16203 visokošolska strokovna (1. bolonjska stopnja)	
diplomirani zdravstvenik (VS)	35
SKUPAJ	
	56

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, julij 2018

Iz objavljenih prostih delovnih mest Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje od januarja do julija 2018 je razvidno povečano povpraševanje delodajalcev po zaposlovanju medicinskih sester.

Tabela 3:

Prosta delovna mesta, Slovenija, januar – julij 2018

Naziv poklica po SKP	I-VII 2018
2221 Strokovnjaki za zdravstveno nego	1.382
2221.01 Organizator zdravstvene nege	19
2221.03 Zdravstvenik (visoko zahtevna dela)	713
2221.04 Zdravstveni tehnik (zelo zahtevna dela)	422
2222 Strokovnjaki za babiško nego	12
2222.01 Babičar (visoko zahtevna dela)	8
3221 Strokovni sodelavci za zdravstveno nego	1.835
3221.01 Zdravstveni reševalec	38
3221.02 Zdravstveni tehnik (bolj zahtevna dela)	1.624
3222 Strokovni sodelavci za babiško nego	6
3222.01 Babičar (bolj zahtevna dela)	1
5321 Bolničarji negovalci v zavodih	896
5321.01 Bolničar v socialnovarstvenem zavodu	283
5321.02 Bolničar v zdravstvenem zavodu	34
5321.03 Varuh-negovalec v zavodu za otroke s posebnimi potrebami	53
5322 Poklici za zdravstveno in socialno oskrbo na domu	302
5322.01 Oskrbovalec in negovalec na domu	254

3. Pomen zagotavljanja ustreznosti kakovosti študija Zdravstvena nega

Poklic diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika je na podlagi določil direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES, z dne 7. septembra 2005, o priznavanju poklicnih kvalifikacij, spremenjene in dopolnjene z direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2013/55/EU **eden izmed reguliranih poklicev** v EU.

Direktiva 2013/55/EU v preambuli obenem opozarja, da se je poklic medicinskih sester v zadnjih treh desetletjih precej razvil: zdravstvena oskrba na domu, uporaba kompleksnejših terapij in nenehen razvoj tehnologije terjajo zmožnost prevzemanja večje odgovornosti medicinskih sester.

Za zagotavljanje kakovostne in varne zdravstvene obravnave je ključnega pomena zagotavljanje izobraženih, strokovno usposobljenih, in kompetentnih medicinskih sester, katerih **izobraževanje** za pridobitev poklica **upošteva** določila sektorskih direktiv EU, Smernice Evropske federacije združenj medicinskih sester (EFN) za implementacijo Direktive 2005/36/ EC in druge **mednarodne smernice** oziroma **standarde za področje izobraževanja za poklic medicinske sestre**, Smernice za izobraževanje v zdravstveni negi na študijskem programu prve stopnje Zdravstvena nega (VS) in **Strategijo razvoja zdravstvene nege in oskrbe v sistemu zdravstvenega varstva v republiki Sloveniji za obdobje od 2011 do 2020**, ki vzpostavljajo zahteve po usposobljenosti in ustreznosti visokošolskih učiteljev, ustreznem razmerju med številom študentom in številom kliničnih mentorjev, kontinuiranem izobraževanju kliničnih mentorjev, kontinuiranem spremljanju študentov, evalvaciji oziroma samoevalvaciji pedagoškega dela in ustreznem deležu zaposlenih visokošolskih učiteljev v visokošolskem zavodu, ki mora presegati delež tistih, ki delajo po avtorskih pogodbah.

Tudi na podlagi Resolucije Generalne skupščine Svetovne zdravstvene organizacije o dejavnosti zdravstvene in babiške nege 64.7: Krepitev zdravstvene in babiške nege, v letu 2016 izdan mednarodni dokument Globalne strateške usmeritve dejavnosti zdravstvene in babiške nege 2016–2020, naslavljaja na države članice zahtevo po vzpostavitvi oziroma krepitvi nacionalnih akreditacijskih standardov izobraževanja na področju zdravstvene nege, spremljanju in vrednotenju kakovosti izobraževalnih programov in presoji izobraževalnih kurikulumov, ki so zasnovani na podlagi kompetenc predavateljev ter predkliničnih predavateljev, ob upoštevanju kakovosti izobraževanja.

Zbornica – Zveza **podpira študij prve stopnje** Zdravstvena nega ter **povečanje njegovega vpisa** na tistih visokošolskih zavodih, kjer **upoštevajo slovenske in mednarodne smernice, standarde in priporočila za kakovosten študij** zdravstvene nege.

4. Nujnost priprave nacionalne strategije reševanje problematike pomanjkanja medicinskih sester in drugih izvajalcev zdravstvene nege.

Zavedamo se, da je problematiko pomanjkanja medicinskih sester mogoče nasloviti zgolj z vključitvijo vseh ključnih deležnikov na podlagi sprejema ustreznih sistemskih ukrepov za reševanje omenjene problematike.

Zbornica – Zveza bo takoj po konstituiranju nove vlade na Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport naslovila pobudo za **sprejem nacionalne strategije reševanje problematike pomanjkanja medicinskih sester** in drugih izvajalcev zdravstvene nege ter pobudo za uvrstitev poklica diplomirane medicinske sestre med **deficitarne poklice**.

Sistemski pristop mora poleg zagotavljanja ustreznega števila medicinskih sester ustrezno nasloviti **problematiko izboljšanja delovnih pogojev** v dejavnosti zdravstvene nege, **zmanjševanje obremenjenosti zaposlenih**, vlaganje v človeške vire in zagotavljanje ustreznega plačila, kar vse vpliva na pridobivanje novo zaposlenih.

Nujno je treba okrepiti zavedanje o vplivu števila medicinskih sester in vplivu obremenjenosti medicinskih sester na kakovost in varnost zdravstvene obravnave in povečanje smrtnosti pacientov.

Povečanje števila vpisnih mest v študijske programe prve stopnje ZDRAVSTVENA NEGA je zato **zgolj prvi in nujen ukrep** za zagotovitev ustreznega števila medicinskih sester, ki ga lahko izvedejo visokošolski zavodi in aktualna vlada v okviru opravljanja tekočih poslov.

S pozdravi.

Monika Ažman,

predsednica Zbornice – Zveze

Vročiti:

- naslovníkom - priporočeno s povratnico

V vednost:

- Univerza v Ljubljani, Kongresni trg 12, 1000 Ljubljana
- Ministrstvo za zdravje RS, Štefanova 5, 1000 Ljubljana
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, Masarykova 16, 1000 Ljubljana
- Ministrstvo za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti, Kotnikova 28, 1000 Ljubljana